

448

I L I A D I S

Phtius ubi Æacides, (dapibus ut forte remotis,
 400 Mensa aderat) turba sociorum adstante sedebat.
 Solique Automedon, & Martius Alcimus olli
 Circum assistebant, ambosque ingressus in aulam
 Priamides latuit, genua atque amplexus Achillis
 Procidit, horrendasque manus tremulo admovet ori,
 405 Invictas, validas, homicidas, sanguine charo
 Tot sibi gnatorum infectas, & cæde recenteis.
 Virque virum veluti fato quum impulsus acerbo
 Interimit, patria profugus, tectisque paternis
 Externas volat in terras, opulentaque magni
 410 Tecta viri, adstanteisque omnes stupor occupat ingens,
 Sic Priatum intuitus stupuit Pelejus heros.
 Inque vicem socii sese spectantque, silentque
 Attoniti; at lacrimans Priamus sic ora resolvit:
 Maxime Grajugenum chari reminiscere Patris
 415 Jam senio gravis, & nostros qui computet annos.
 Et nunc forte quidem indefensumque, inque peditum
 Finitimi circumsistunt, belloque fatigant.
 Te gaudet vivente tamen, speratque reversum
 Visurum Iliaca ab pugna; miser ipse potenteis
 420 Tot genui gnatos, nec jam super ullus, opinor.
 Quinquaginta olim fuerant, quum classis Achivum
 Appulit, unde quidem, vigintique editi eadem
 Ex alvo fuerant, reliquos confusa per ædes
 Matrum turba dedit, plerosque hos funere acerbo
 425 Mars tulit: ast uno solabar me Hectore, quem tu
 Pugnantemque urbem circum, murosque tuentem
 Nuper victrici hac misisti in Tartara dextra.
 Hunc ergo infinita ferens tibi dona, redemptum
 Huc venio supplex: Superos reverere, meique
 430 Longævi miserere, patris memor; ast ego quanto
 Sum miserabilior, nec enim ex mortalibus alter
 Gnatorum interactoris ferre oscula dextræ
 Sustinuit, reor. Hæc fatur. Memor ille parentis
 Compressitque senis dextram, blandumque removit.

L I B E R XXIV.

449

Lugebantque ambo: ille pedes complexus Achillis
 Hectora: sed patrem, & charum quandoque sodalem
 Pelides, resonant moestis plangoribus ædes.
 Ut luctus satiatus amor, consurgit Achilles,
 Attollitque senem dextra, vultusque senileis,
 440 Incanumque caput miseratur, & ore profatur:
 Heu nimium miser, adversisque exercite fatis!
 Qui solus Danaumque rateis, aususque furentis
 Ora subire viri, qui tot tibi funere gnatos
 Sustulit? E durone rigent tibi pectora ferro?
 445 Verum age, jam confide sedens, luctumque premamus,
 Ingenteisque animo curas, sævosque dolores.
 Nam quid enim lugere juvat? mortalibus
 Hoc onus impositum nascentibus, ut breve vitæ
 Tempus agant flentes; curæ expers vita Deorum est.
 450 Dolia quippe Jovis stant primo in limine bina
 Hocce malis plenum, hocce bonis; cui miscet utrumque
 Jupiter, ille malis pariter bona mixta tenebit.
 Cui mala sola dabit, misera ille incommoda sortis
 Perpetuum subit, & fortuna urgetur acerba,
 455 Terrigenisque gravis, Superisque invisus oberrat.
 Nascenti Peleo Dii ingentia dona dederunt
 Mortaleis inter reliquos, sceptroque colendum
 Myrmidonum, & magnis opibus fecere beatum,
 Mortalique licet Regi est Dea tradita conjux.
 460 At gnatum dolet haud ullum in sua sceptræ vocandum,
 Nam me, quem solum genuit, dum Pergama circum
 Bella gero, tibi molitus mala plura, tuisque,
 Urbe procul patria rapiendum funere acerbo
 Novit enim, nec fas misero fovisse parentem.
 465 Te quoque fama refert opibus viguisse superbis
 Quot Lesbos claudit, Macaris sita Lesbos ad Austrum,
 Phryxæumque mare, & Phrygiæ qua culmina Eois
 Prima rubent radiis, lata hac ditione ferebat
 Te fama insignemque opibus, gnatisque beatum.
 470 Dii sed enim postquam bellum immisere cruentum,

Ff

Assiduo pugnæque agitant, cædesque cruentæ.
 Macte animo, neque te immitti substerne dolori.
 Proficies nec enim quicquam, nec questibus istis
 Hectora, nec luctu ab tristi revocaveris Orco;
 475 Forte etiam graviora tibi subeunda manerent.
 Hæc dux, atque olli Priamus: Ne me, inclytæ Achilles,
 Pulchra in sede loca, castris inhumatus Achivis
 Dum gnatus jacet: hunc citius mihi trade redemptum.
 Conspiciam his oculis, tu clemens accipe dona,
 480 Plurima quæ tibi deferimus, felixque fruaris
 His utinam, patriosque lareis, vultumque revisas,
 Vivere me postquam voluisti, & cernere lumen.
 Hæc Rex, quem torve intuitus sic fatur Achilles;
 Ne hunc senior tu irrita animum: tibi reddere gnatum
 485 Constitueram equidem, namque ab Jove nuntia mater
 Adstitit alma Thetis, nec me latet æthere ab alto
 Te quemquam Superum ad Grajum duxisse carinas,
 Castraque; nec dextra fretus, viridique juventa
 Terrigenum auderet quisquam, vigilesve latere
 490 Custodes posset, portasque aperire retrusis
 Objicibus validis: priscum ne accende furorem
 Propterea, neu submisso licet, atque precanti
 Injiciamque manum, & violem mandata Tonantis.
 Sic infit, paretque senex, instarque leonis
 495 Exiit Æacides, gemini comitantur euntem
 Alcimus, Automedonque, heros quos Patroclo adempto
 Grajugenæ inter primo dignatur honore,
 Cornipedesque jugo solvunt, introque canorum
 Præconem ducunt, pictaque in sede reponunt,
 500 Muneraque ab rheda adportant; sed bina relinquunt
 Pallia, subtilem ac tunicam, qua corpus amictum
 Defferent, puraque artus perfundere limpha
 Ancillas jubet, & liquido super ungere olivo
 Conspectu procul, & chari genitoris ab ore,
 505 Gnatum adspectantem Priamum ne forte subiret
 Ira repens, miserumque senem truculentus Achilles

Conficeret subito oblitus cœlestia jussa.
 At lotum, & tenui circum velamine tectum
 Ipse manu lecto imposuit, comitesque tulerunt
 510 Plausta super sublimem humeris: gemit inciytus heros
 Interea, & charum compellans voce sodalem:
 Parce, inquit, Patrocle, audieris, si forte redemptum
 Hectora, Cociti sterilem labentis ad undam.
 Nam mihi digna senex dona attulit, & tibi partem.
 515 Ipse dabo haud modicam, fas quantum luce carenti.
 Hæc fatus redit ad Regem, sicque ore profatur:
 Perfeci tua vota, senex: jacet Hector in alto
 Compositus lecto, Aurora ut fulgente videbis
 Hinc referens; nunc sed dapibus, potuque fruamur,
 520 Nam neque bissenos quæ amisit funere gnatos
 Pulchra comas Niobe, victu abstinuisse ferebant,
 Sex pueros, totidem forma præstante puellas,
 Illos Arcitenens nervo stridente peremit,
 Has Phœbi soror, insano quod Tantalis ore
 525 Latonam super ingenti se Prole ferebat,
 Nam bina huic soboles, sibi sed bissena fuisset;
 At bini extinxere genus Amphionis omne.
 Inque sepulta novem jacuerunt corpora Soles.
 Nam populos lapides divina fecerat arte
 530 Jupiter; at decima tandem sub luce miserti
 Dii tumulaverunt, victu tamen ipsa trahebat
 Vitam infelicem genitrix, nunc devia montis,
 Atque cavas propter rupeis, Sypileja circum
 Litora, ubi pulchras posuisse cubilia Nymphas
 535 Fama est, quæ lustrant Acheloja stagna choreis,
 Dura silex quanquam, mœsto sub corde dolores
 Concoquit ab Diis immissos, luctuque liqescit.
 Ergo age nunc curamque cibi, potusque geramus.
 Hectora dein Trojam advectum lugere licebit,
 540 Nec satis ille tibi fuerit lugendus, opinor.
 Dixerat, & niveam jussit mactare bidentem.
 Tergora diripiunt comites, & yellera tendunt.

Pars in **frusta** secant, veribusque trementia figunt.
Accendunt alii flamas, & viscera torrent.
545 **Æacides** **carneis** mensa, Cereremque canistris
 Expedit **Automedon**, dapibusque fruuntur opimis,
 Postquam **exempta** fames, & amor compressus edendi,
 Ingentem prope Dardanides miratur Achilleum,
 Qualis erat, quantusque, Deisque simillimus ora.
550 Inque **vicem** Priamum magnus spectabat Achilles
 Admirans **vultum** egregium, vocemque loquentis.
 At postquam siluere diu, & stupuere vicissim.
 Hæc **Priamus**: dulcem sine me jam carpere somnum,
 O dilecte **Jovi**, nec enim clausisse sopore
555 Lumina **fas** mihi, præ muris ex quo meus Hector
 Ære tuo **cedidit**, gemitus sed pectore fundens
 Per **cinerem** immundum prostratus membra jacebam
 Aulai in **septo**: Cererem nunc, vinaque primum
 Dulcia **gustavi**. Hæc infit, lectosque sub altis
560 Sternere **porticibus** famulis præcepit Achilles.
 Confestim **accenduntque** faceis, geminumque cubile
 Pellibus **insternunt** blandis dein frigora contra
 Stragula **purpurea** injiciunt, pictosque tapetas,
 Vilosasque **super** chlænas, animumque senilem
565 Fertentat **falsa** illudens formidine Achilles:
 Chare **senex**, extra huc dormi, ne nocte sub alta
 Consilium **exquirens** dubiis in rebus Achilles,
 Ut solet, **huc** quemquam mittat, teque ille jacentem
 Intuitus **Regem** admoneat. Næ longa resultet
570 Inde mora, ut gnatum referas in tecta redemptum
 Verum age, **jam** die, ut tumulo charum Hectora condas,
 Justaque **persolvias**, quot habes opus ipse diebus?
 Turbam **ut** **contineam** Danaum, & simul ipse quiescam.
 Olli Diis **similis** Priamus: si funera gnato,
575 Ultra etiam **mea** vota prius permittis, Achilleu,
 Quo misero **mag** nil gratum, optandumque parenti,
 Claudimur **ut** nosti, murorum tegmine; silva
 Monte **procul** portanda; pavent formidine Teucri.

Nonam usque ad lucem tectis fleremus in altis.
580 Dein sepeliremus decima, assuetisque vacaret
 Gens epulis, tumulum undecima strueremus in agro.
 Duodecima, si opus est, Martem repetemus, & arma.
 Talia Dardanides, Thetidis sic filius inquit.
 Hæc ita, ut ipse jubes fient, totidemque diebus
585 Cessabunt pugnæ, Danique ad castra quiescent:
 Dixerat, & Priami dextram complexus inhæsit,
 Ne timor incertumque animum, mœstumque subiret.
 Ergo in vestibulo Priamus, fidusque minister
 Decubuere, gravis fessos sopor occupat artus,
590 Inde procul celsi tentorj in parte reposta
 Pulchricoma accubuit charo Brisceis Achilli.
 Diique, & Grajorum proceres, gens inclyta bello
 Per noctem solidam blandæ indulseré quieti.
 Sed non & Maja genitum sopor occupat altus
595 Versantem ut Priamum ab castris, Danaumque carinis
 Delusis iterum excubis in tecta reducat.
 Tum Priamo stetit ad caput, adfaturque jacentem.
 Dormis Dardanide, curarum oblitus, Achivis
 Hostibus in prædam? Satis evasisse cruentum
600 Pelidem fuerit: redimendo munera gnato
 Plura quidem, et pretiosa tibi impendenda fuerunt.
 At capto huc Priamo, gnatis ter plura, quaterque
 Expendenda forent, de te si magnus Atrides
 Resciet, aut Danaum quisquam. Sic ore loquutus
605 Expavitque senex, præconemque excitat: ipse
 Jungit equos Atlantiades, axemque sonantem
 Per medias agitat turmas, neque cernitur ulli.
 Ut ventum Xanthi ad ripam, et saxosa fluenta
 Ab Jove cui genus, in superas Deus evolat arceis
610 Fulserat & croceis Aurora invecta quadrigis
 Olli cum gemitu, & lacrimis in mænia currum
 Flectebant volucrem, portantemque Hectora rhedam.
 Nec quisquam Iliaca ex turba matrumve, virumve
 Regem adventantem ab muris conspicerat altis.

- 615 Cassandra hunc Veneri similis prospexit ab arce
Pergamea prior, & totam bachata per urbem:
Hectora nunc (si quando alias plausistis ovanti)
Troades adspicite, & Troes. Proh gloria quondam.
Præsidiumque, decusque tuæ, & spes maxima gentis?
- 620 Hæc ait, & subito ingenti perculta dolore
Turba virum ruit ad portas, stipantque cadaver
Permixti cum plebe patres, juvenesque, senesque,
Et cum virginibus matres: mœstissima conjux
Ante omneis caput exanimis complexa mariti,
625 Et vulsis veneranda parens a fronte capillis
Lamentabantur, circum turba adgemit omnis.
Atque diem totum ad portas charum Hectora flerent.
Rex tamen alta ab sede: locum concedite bigis,
Saltem, ait, in tectis luctu satiamini acerbo.
- 630 Dicit & angusto patuit via tramite rhedis,
Devectumque domum lecto imposuere cadaver
Tornato, ingenti, mœustumque hinc, inde gemebant
Cantores, planctuque, & fœmineo ululatu
Nænia mixta sonat, niveisque amplexa lacertis
- 635 Chara caput conjux luctum exorditur amarum:
Heu! juvenis viduam uxorem, dulcissime, linquis.
Ædibus in magnis, nostrorum & fructus amorum
Vix tantillus adhuc infans, nec flore juventæ
Vernantem, reor, adspiciam; alto ab culmine Troja
- 640 Ante eversa cadet: periisti, maxime custos,
Muros qui dextra, & gnatos, matresque pudicas
Servabas, captæ Argolica jam classe vehentur,
Inter ego hasque etiam, tu me comitaveris illuc,
Atque immritis heri durissima jussa subibis,
- 645 Chare puer, vel te sublimi ab culmine turris
Præcipitem quisquam dederit, cui forte parentem,
Aut fratrem, aut gnatum meus interficerit Hector,
Namque erat, heu! nimium genitor tuus asper in armis.
Illius & manibus domiti jacuere per agros
- 650 Graiorum innumeri: totam lugere per urbem

- Propterea, o mœror, planctusque parentibus, Hector,
At mihi præsertim, cui non foviisse cadentem
Amplexu licuit, morientis & ultima verba
Excipere, atque alto servare in corde reposta
Nocteis, atque dies miseri solatia casus.
- 655 Hæc conjux, matrumque sonant v lulatibus ædes:
At genitrix: gnatorum, inquit, mihi charior omnium,
Hector, charus item superis, qui morte jacentis
Curam habuere tui: gnatos invitus Achilles
- 660 Namque meos olim ponti trans litora captos
Vendidit, inque Samum, atque Imbrum, Lemnum-
que feracem.
Te tamen extinctum ad tumulum sæpe ille sodali,
Raptavit Patrocli dextra hac victrice perempti;
Sed non exanimum lucis revocavit in oras.
- 665 Nunc mihi formosusque jaces, & roscidus altis
In thalamis, olli similis, quem pulcher Apollo
Mitibus interimit telis. Sic fatur, & ingens
Exoritur luctus, tum tertia Tyndaris infit:
Hector cunctorum longè charissime fratrum,
- 670 Dij postquam miseram Paridis junxere hymæneis
Avectam in Phrygiam (perijsem gurgite in alto
Mersa prius) bisque hic decimus jam vertitur annus
Trojam ex quo veni patria tellure relicta,
Abs te probra tamen, conviciaque aspera nunquam
- 675 Audieram infelix; fratrum quod si quis amaris,
Mœrentem impeteret dictis, socrusque, sororve
(Nam sacerum haud memoro, qui me genitoris ad
instar
Complexus semper) linguas frænare furenteis
Tu blandis solitus verbis, ægramque levare.
- 680 Propterea te, meque fleo, semperque dolebo.
Nam neque jam fuero Teucrum miserabilis ulli,
Sed caput invisum, ac toti execrabilis genti.
Sic ait, & flenti populus simul adgemit omnis.
Tum senior Priamus; Silvam de montibus aptam

456

I L I A D I S

- 685 In muros vehite, o cives; sociique, nec ullas
 Insidias Danaum ratibus metuatis ab altis,
 Nam discedenti mihi sic promisit Achilles
 Non prius Argivum invasuras Pergama turmas
 Quam bis sex nitido Phœbus fulsisset ab ortu.
- 690 Hæc Rex, solicii ante urbem mulosque, bovesque
 Jungebant juvenes, plaustrisque gementibus ibant,
 Perque dies convecta novem silva arida in urbem.
 At quum jam decima effulsa lux aurea terris
 Cum fletu, planctuque piræ imposuere cadaver,
- 695 Et sacram admovere facem, steteruntque frequentes.
 Dein flammarum vino, & bibulam extinxere favillam,
 Ossaque lecta cado Fratres, cognataque turba
 Aureo texerunt tenui velamine circum
 Purpureo obducta, & fossa imposuere cavata.
- 700 Tum saxis super aggestis, tellureque multa
 Molem struxere ingentem, circumque sedebant
 Interea exploratores, ne turba comantum
 Grajorum ingrueret, perfectisque undique cœptis
 Regifice instructis celebrant convivia mensis
- 705 Laomedontiadæ Priami in penetralibus altis.
 Sic Teucri extremos solvebant Hectori honores.

F I N I S.

